

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Kokouspäivämäärä 30.10.2023

Valintaesitys

Hankkeen nimi	Rypsin ja rapsin viljelyvarmuuden ja -määrän lisääminen
Hakemusnumero	260415
Toimenpide	Yhteistyöhankkeet
Alatoimenpide	Maatilojen kehittämisen yhteistyöhankkeet
Toimenpiteen tarkennus	Tiedonhankintahanke
Hankkeen toteutusalue:	ALAJÄRVI, ALAVUS, EVIJÄRVI, ILMAJOKI, ISOJOKI, ISOKYRÖ, KARIJOKI, KAUAJOKI, KAUAHA, KUORTANE, KURIKKA, LAPPAJÄRVI, LAPUA, SEINÄJOKI, SOINI, TEUVA, VIMPELI, ÄHTÄRI, ENONKOSKI, HIRVENSALMI, JUVA, KANGASNIEMI, MIKKELI, MÄNTYHARJU, PERTUNMAA, PIEKSÄMÄKI, PUUMALA, RANTASALMI, SAVONLINNA, SULKAVA, HANKASALMI, JOUTSA, JYVÄSKYLÄ, JÄMSÄ, KANNONKOSKI, KARSTULA, KEURUU, KINNULA, KIVIJÄRVI, KONNEVESI, KYJJÄRVI, LAUKAA, LUHANKA, MULTIA, MUURAME, PETÄJÄVESI, PIHTIPUDAS, SAARIJÄRVI, TOIVAKKA, UURAINEN, VIITASAARI, ÄÄNEKOSKI, ASKOLA, ESPOO, HANKO, HELSINKI, HYVINKÄÄ, INKOO, JÄRVENPÄÄ, KARKKILA, KAUNIAINEN, KERAVA, KIRKKONUMMI, LAPINJÄRVI, LOHJA, LOVIISA, MYRSKYLÄ, MÄNTSÄLÄ, NURMIJÄRVI, PORNAINEN, PORVOO, PUKKILA, RAASEPORI, SIPOO, SIUNTIO, TUUSULA, VANTAA, VIHTI, AURA, KAARINA, KEMIÖNSAARI, KOSKI TL, KUSTAVI, LAITILA, LIETO, LOIMAA, MARTTILA, MASKU, MYNÄMÄKI, NAANTALI, NOUSIAINEN, ORIPÄÄ, PAIMIO, PARAINEN, PYHÄRANTA, PÖYTYÄ, RAISIO, RUSKO, SALO, SAUVO, SOMERO, TAIVASSALO, TURKU, UUSIKAUPUNKI, VEHEMAA (=Varsinais-Suomi, Etelä-Pohjanmaa, Uusimaa, Keski-Suomi ja Etelä-Savo)
Yhteistyökumppanit	Berner Oy, Bunge Finland Oy, Hankkija Oy, Yara Suomi Oy, Apetit Kasviöljy Oy ja Corteva Agriscience Finland Oy
Tuensiirto	ProAgria Keskusten Liitto ry, Nylands Svenska Lantbrukssällskap rf
Käsittelijä	Kaija Siikavirta (haettu Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta)
Hakija	Pyhäjärvi-instituuttisäätiö sr
Tukimuoto	Laskennalliset kustannukset 19 %

Alkamispäivämäärä 1.1.2024

Päätymispäivämäärä: 31.12.2026

Hankkeen sisältö

Rypsin ja rapsin viljely on ollut Suomessa elintarviketeollisuuden kotimaiseen raaka-ainetarpeeseen nähden riittämätöntä jo usean vuoden ajan. Jotta tuotanto vastaisi tarvetta, tulisi sekä satotasojen että viljelypinta-alojen nostaa nykyisestä selvästi, jopa kaksinkertaistaa. Syys- ja kevätmuotoisten rypsin ja rapsin keskimääräinen satotaso on noin 1400 kg/ha, joskin satotasoissa on suurta hajontaa: paras neljännes voi tuottaa jopa tuplasti enemmän, kuin heikoin neljännes. Suuresta vaihtelusta huolimatta matalammillakin sadoilla rypsin ja rapsin viljelyn nettovoitto jää useimmiten plussan puolelle ja on viljoihin nähden yleensä kannattavampaa. Rypsin ja rapsin tuotantoa jarruttaa viljelyn haastavuus, sillä se vaatii taloudellista, tiedollista ja ajallista panostusta. Varsinkin kevätöljykasvien kasvinsuojelu on paljon resursseja vaativa viljelyn osa-alue, minkä lisäksi muutokset lainsäädännössä ja kasvinsuojeluainevalikoimassa aiheuttavat epävarmuutta viljelyyn ja sen suunnitteluun.

Kasvinsuojelun haasteiden takia viljelijöitä on alkanut kiinnostaa syysmuotoisten rypsin ja rapsin viljely, joilla kasvintuhoojaongelmat ovat yleensä kevätmuotoisia pienemmät ja sadot suuremmat. Syysrypsillä ja -rapsilla haasteena on talvehtimisen onnistuminen, mutta erinomaisina viljelyvuosina syysrypsi voi olla niin tuottoisa, että sen turvin viljelykierron talous kestää öljykasvin totaalisen katovuodenkin.

Rypsin ja rapsin viljelyvarmuutta tulisi nostaa, jotta satotasot saataisiin korkeammiksi ja useammat viljelijät ottaisivat öljykasveja viljelyyn. Viljelyn osa-alueita, joilla viljelyn onnistumispotentiaaliin voitaisiin merkittävimmin vaikuttaa, ovat mm. vaihtoehtoiset kasvinsuojelumenetelmät, maan kasvukunnosta huolehtiminen, lajiketuntemus ja ravinnehuollon optimointi. Näiden osa-alueiden kehittämiseksi tulee tiloilla jo käytössä olevat hyvät toimintatavat saada laajamittaisempaan käyttöön, sekä lisäksi ideoida ja kokeilla täysin uusia menetelmiä ja lajikkeita.

Hanke on jaettu neljään toimenpidkokonaisuuteen:

1. Suomen eri kasvuolosuhteisiin parhaiten soveltuvien rypsi- ja rapsilajikkeiden kartoitus ja testaus
2. Syysöljykasvien optimaalisen kylvöajankohdan selvittäminen ja keväisen kasvuun lähdön erojen määrittäminen
3. Öljykasvien viljelyn uusien menetelmien pilotointi ja hyvien käytäntöjen vakiinnuttaminen tilamittakaavassa
4. Rypsin ja rapsin viljelyn ammattitaidon ja kiinnostavuuden lisääminen monipuolisella tiedonvälityksellä

Hankkeen päätavoitteena on lisätä öljykasvien viljelyä ja satotasoja Suomessa. Viimeisimmässä laajemmassa rypsin/rapsin viljelyn edistämiseen keskittyneessä RypsiRapsi2025 -hankkeessa asetettiin tavoitteeksi saavuttaa keskimääräinen 2 000 kg/ha satotaso kevätöljykasveilla ja 2 500 kg/ha syysöljykasveilla vuoteen 2025 mennessä.

Hankkeessa tehtävien lajiketestausten maantieteellisen hajauttamisen myötä rypsin ja rapsin viljelyn kehittämisosaamista muodostuu uusille alueille ja toimijoille, jolloin tätä tietoa ja osaamista voidaan hyödyntää myös hankkeen jälkeen öljykasvituotannon kehittämisessä. Hankkeen laaja toimenpide- ja yhteistyöverkosto lisää öljykasvialan toimijoiden verkostoitumista, ja tehostaa alan kehittymistä myös hankkeen jälkeen.

Hankkeen pilot-toiminnan tuloksena viljelijöiden käyttöön saadaan uusia rypsin ja rapsin viljelymenetelmiä, jotka parantavat viljelyn onnistumista ja kannattavuutta. Pilotointien kautta viljelyn ympäristövaikutukset vähenevät mm. kasvinsuojelun ja ravinnehuollon optimoinnin myötä. Em. tuotantotekijöiden optimoinnilla saavutetaan myös säästöjä tuotantopanosten käytössä, esimerkiksi lannoitusmäärien ja -ajankohtien tarkentumisen kautta. Hankkeen myötä rypsin ja rapsin viljelypinta-alat kasvavat, mikä monipuolistaa suomalaisten maatilojen viljelykiertoja ja lisää peltoluonnon biodiversiteettiä.

Hankkeen tuloksena uutta, liiketoiminnallisesti hyödynnettävissä olevaa kehittämisosaamista syntyy myös Etelä-Savoon, minkä lisäksi hankkeen erityisvaikutus alueelle on viljelykiertojen monipuolistuminen, jolla on alueelle suhteellisesti suurempi merkitys, kuin muille hankkeen toteutusalueille. Hankkeen toteuttamiseen on esitetty 5,66 htv. Työajan jakauma ja ketkä tekevät on esitetty eri toimenpiteiden yhtedessä.

Kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma

Kustannusmalli: Laskennalliset kustannukset 19 %

Kustannusarvio (€):

Palkat	296 682,36 €
Palkkojen laskennallinen osuus	115 706,12 €
Palkkiot	0
Ostopalvelut	98 509,00 €
Muut välittömät kulut	0
Laskennalliset yleiskustannukset, 19 %	97 070,52 €
Yhteensä	607 968,00 €

Rahoitussuunnitelma (€)

Haettava tuki	486 374,00
Muu julkinen rahoitus	0
Julkinen tuki yhteensä	468 374,00
yksityinen rahoitus (rahallinen)	121594,00 (yhteistyökumppaneilta)

Yhteensä **607 968,00 € (ESA ELY osuus 3,96 % 19 246 €)**

Rahoittajan arvio hankkeesta

Rypsiä ja rapsia on viljelty Suomessa 1950-luvulta lähtien. Viljelyalat ovat vuosikymmenten saatossa vaihdelleet rajusti, mutta kokonaisuudessaan alojen kehitys on ollut nousujohteinen 2000-luvun loppupuolelle saakka (160 000 ha). Viljelyn määrän muutos on sittemmin ollut dramaattinen: vuonna 2022 rypsiä ja rapsia viljeltiin enää vain 43 000 ha:lla. Suurimmat rypsin ja rapsin tuottajamaakunnat vuonna 2022 Suomessa olivat Varsinais-Suomi (9800 ha), Etelä-Pohjanmaa (5800 ha) ja Uusimaa (5200 ha). Etelä-Savossa se oli n. 900 ha.

Rypsi ja rapsi ovat aivan omassa luokassaan, kun vertaillaan eri peltoviljelykasvien potentiaalia peltoluonnon biodiversiteetin tukemisessa ja ravinne- sekä hiilidioksidipäästöjen vähentämisessä talvikaudella. Millään muulla kasvilla em. tavoitteiden edistäminen ei ole taloudellisesti yhtä kannattavaa, kuin syysmuotoisilla rypsilä ja rapsilla.

Rypsin ja rapsin merkitys kotimaiselle elintarviketeollisuudelle on huomattava, ja niiden saannin turvaaminen on tärkeää elintarviketuotannon kotimaisuusasteen sekä huoltovarmuuden lisäämiseksi ja takaamiseksi. Elintarviketeollisuuden lisäksi rypsiä/rapsia käytetään rehun raaka-aineena: puristusprosessista ylijäävä siemenrouhe/-puriste voidaan hyödyntää karjan valkuais- ja energiarehuna erityisesti naudoilla, mutta myös sioilla ja broilereilla. Rypsiä/rapsista valmistetaan myös energia- ja hyvinvointituotteita hevosille ja lemmikkieläimille. Valkuaispitoisuutensa takia rypsin/rapsin viljelyllä on suuri rooli kotoisen valkuaisrehun saatavuudelle. Rypsi ja rapsi kuuluvatkin potentiaalisimpiin kasveihin, joilla valkuaisomavaraisuutta voitaisiin Suomessa nostaa ja näin vähentää esimerkiksi soijan tuontia.

Hankkeen pääkohderyhmänä ja -hyödynsaajina ovat viljelijät. Viestintää ym. toimenpiteitä suunnataan sekä kokeneille rypsin ja rapsin viljelijöille, että sellaisille viljelijöille, joille nämä kasvit eivät vielä ole tuttuja. Viljelijöiden lisäksi hankkeesta hyötyvät satotasojen ja viljelyalojen kasvaessa mm. elintarvike- ja rehuteollisuus sekä öljykasvialan muut toimijat, esim. viljelypanoskauppaa tekevät tahot. Hyödynsaajina voidaan pitää myös kuluttajia, jotka öljykasvituotannon kasvamisen myötä saavat varmemmin käyttöönsä kotimaisesta raaka-aineesta tuotettua kasviöljyä ja sitä sisältäviä elintarvikkeita.

Hankkeen keskeisenä tavoitteena on edistää ympäristön ja ilmaston kannalta kestävämpien viljelymenetelmien käyttöä. Mm. rypsin/rapsin kasvinsuojelun, ravinnehuollon ja kasvuolosuhteiden hallinnan kehittämällä syntyy ekologisesti kestävämpää rypsin/rapsin viljelyä. Viljelymenetelmien kehittyminen vaikuttaa ennen kaikkea suomalaisen maatalouden ekologiseen ja taloudelliseen kestävyys. Huomioidaan myös sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys.

Hankkeessa on monipuoliset toimenpiteet. Haasteet ja riskit tuotu hyvin esille. Suunnitelma antaa realistinen kuvan toimintaympäristöstä ja kentän tuntemuksesta.

Hanke edistää valtakunnallista CAP-suunnitelmaa ja erityisesti toimenpidettä Yhteistyö 01: Yhteistyötoimet maatalojen kilpailukyyn kehittämiseen ja tilojen nykyaikaistamiseen. Hankkeen tavoitteet ja toimenpiteet edistävät erityistavoitetta SO2. Tämän saavuttamiseksi hankkeessa tullaan hyödyntämään tutkimustietoon pohjautuvia uusia innovaatioita ja teknologioita, joiden käyttöönottoa tuetaan yhteiskehittämisellä useassa maakunnassa samanaikaisesti.

Suunnitelmassa on huomioitu myös Etelä-Savon maaseudun kehittämissuunnitelman kohta 2.1. Pellolta pöytään, jossa edistetään älykästä, kestävä ja monipuolista maatalousalaa, jolla myös varmistetaan elintarviketurva. Hanke edistää myös strategisen kärjen 2.2. Kestävän asumisen ja talouden maakunta tavoitteita liittyen Etelä-Savon hiilineutraaliuuden lisäämiseen mm. viljelykiertoja ja -menetelmiä kehittämällä ja rypsirehun käytöllä voidaan vähentää metaanipäästöjä sekä luonnonmonimuotoisuuden säilyttämiseen ja lisäämiseen vähentämällä kasvinsuojeluaineiden käyttöä ja lisäämällä pölyttäjien elinmahdollisuuksia.

Rahoittajan esitys

Hanketta esitetään rahoitettavaksi ja samalla tuensiirtoa Varsinais-Suomen ELY-keskukselle. Tämä ja siirron tarkka määrä selviää hakijan täydennettyä hakemuksensa.

Hanke on arvioitu valintakriteerien mukaan ja se sai 2,43 pistettä. Hanke sai kaikista kohdista vaaditun yhden pisteen tai yli. Hankkeiden valintarajaksi oli asetettu 1,5 pistettä.

